

KOMITÉT PRO UDRŽOVÁNÍ PAMÁTEK Z VÁLKY ROKU 1866
Hradec Králové 500 03, Eliščíno nábřeží 465/7, budova Muzea VČ

VÝROČNÍ ZPRÁVA

KOMITÉTU
PRO UDRŽOVÁNÍ PAMÁTEK
Z VÁLKY ROKU 1866

ZA ROK 2015

PŘEDLOŽENO VALNÉ HROMADĚ
DNE 19. 3. 2016
V HRADCI KRÁLOVÉ

Komitét pro udržování památek z války roku 1866 je spolkem podle § 214 a násl. občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. Byl zřízen v roce 1990 jako nástupce zaniklého Spolku pro udržování válečných památek na bojišti Královéhradeckém v Hradci Králové a dalších zaniklých spolků obdobného zaměření, které ukončily svoji činnost po roce 1918, 1951, resp. 1959. Sídlem Komitétu 1866 je budova Muzea východních Čech v Hradci Králové, Eliščíno nábřeží 465/7, 500 03 Hradec Králové.

ÚVODNÍ SLOVO PŘEDSEDY KOMITÉTU 1866

Uplynulý rok 2015 přinesl do našeho spolku určité změny v obsazení funkcí v předsednictvu. Nový tým plynule převzal úkoly a řízení činnosti a bez narušení součinnosti se mohl věnovat práci při ochraně památek a popularizaci událostí spjatých s prusko-rakouskou válkou.

Ze zpráv technických referentů se můžeme přesvědčit o jejich nemalém úsilí v péči při údržbě památek v jednotlivých oblastech bojišť. Není to vždy tak, jak bychom si to představovali. Není totiž v moderní době vždy samozřejmostí starat se o nějaké hroby z „nějaké válčičky“. Houževnatost, nasazení, zápal a smysl pro povinnost, vyplývající z podstaty našeho spolku, dělá z technických referentů pevný pilíř, bez kterého by Komitét 1866 byl pouhou formalitou. A tak se nám podařilo zaseknout dráp spolkového orla také do Prahy na Olšanský hřbitov, kde odpočívá jeden z našich předchůdců Vilém Dokoupil, adoptovat jeho hrob a provést na něm několik brigád. Neméně důležití jsou naši členové, kteří drží pevně otěže střezetického koně.

Rok 2015 byl nabit akcemi, kde se prezentoval náš spolek, k čemuž přispěl i vzorný stánkový prodej naší literatury. Z mnoha vzpomínkových akcí připomeňme alespoň otevírání muzea na Chlumu či pevnosti Josefov, manévry na Chlumu, 149. výročí bitvy u Trutnova a Hradce Králové, vycházku po bojišti u Tovačova a České Skalici, centrální akci Komitétu 1866 ve Svitavách, akci Jak se bojovalo v Prachovském sedle nebo podzimní valnou hromadu spojenou s pietními akty u hrobu Františka Waldeka a na vojenském hřbitově na Pouchově v rámci dušiček. I zde je potřeba uznat velký kus práce organizátorům a členům jednotlivých spřátelených KVH. Nemyslím si, že je to malý kus práce, a věřím, že pokud se na nás z panteonu dívá J. N. Steinský, tak má určité radost z pokračování své myšlenky v běhu staletí.

Neseme odkaz, který nespočívá jen v péči o památky, ale také v uctění života a respektu k lidskému bytí. K nezastřenému pohledu a výkladu událostí, které jsou neoddělitelnou součástí naší minulosti. Odkaz ve výchově příštích generací, kde je vlivem minulých let jistá mezera, propast. Je to rozhodně práce, která je odměněna pouze dobrým pocitem při pohledu na opravené památky. Nevyhořme v těchto někdy ne úplně šťastných obdobích, kdy se může zdát, že je všechno přece jen marnost. Rozhodli jsme se pokračovat v odkazu zakladatele J. N. Steinského a není to rozehraná šachová partie, ze které se dá odejít. Ano, pomníky zde budou jistě chvíli stát i bez nás, aby však byly v důstojném stavu, to je již náš závazek, kterého se nelze vzdát.

Miroslav Suchý,
předseda Komitétu 1866

ČINNOST KOMITÉTU 1866 V ROCE 2015

K 31. prosinci 2015 měl Komitét 1866 celkem 99 řádných, 4 čestné a 31 zasloužilých členů, tedy stejně jako v uplynulém období.

Činnost Komitétu lze rozdělit do těchto samostatných oblastí:

- 1. Péče o válečné hroby a pomníky**
- 2. Pořádání vzpomínkových, kulturních a společenských akcí**
- 3. Publikační činnost**
- 4. Podpora rozvoje cestovního ruchu**
- 5. Spolková činnost**
- 6. Spolupráce s orgány státní správy a samosprávy**

PÉČE O VÁLEČNÉ HROBY A POMNÍKY

V následujících odstavcích informují jednotliví techničtí referenti o dění ve svých regionech kopírujících jednotlivá bojiště prusko-rakouské války, a to nejen o provedených opravách a údržbě jednotlivých ohrožených pomníků, ale i společenských a kulturních akcích zaměřených na popularizaci tohoto období našich dějin.

Zpráva technického referenta bojiště u Hradce Králové Jiří Vilím

V letošním roce v předvečer 150. výročí války roku 1866 se díky grantové politice Komitétu 1866 a Královéhradeckého kraje podařilo opravit na bojišti u Hradce Králové velké množství památek.

Na začátku léta byl opraven pomník ev. č. 343 rakouského pěšího pluku č. 4 včetně vnitřního oplocení (98.000 Kč). Dále pomník ev. č. 3 rakouského pěšího pluku č. 40 v Hoříněveské bažantnici (190.000 Kč), kde byly osazeny čtyři nové patníky, před léty zcizené. Třetí z velkých památek byl ústřední pomník saského armádního sboru ev. č. 60 v Dolním Přímu, kde se součástí opravy stalo i monumentální schodiště, z něhož byly v loňském roce zcizeny kamenné koule. Byl opraven také kovový ozdobný řetěz, který se nalézal v havarijním stavu (209.000 Kč). Dále proběhla oprava souboru 7 památek ve Svíbu v ceně 55.000 Kč. Byly to pyramidy ev. č. 145 pruského npor. Schmidta včetně kovového oplocení, ev. č. 146 a 147 u pomníku rakouského 51. pěšího pluku, pyramida ev. č. 148, věnovaná 40 padlým rakouským a pruským vojákům, pyramida ev. č. 155, věnovaná rakouskému setníkovi Walderdorfovi, obelisk ev. č. 157, věnovaný 1. praporu polních myslivců a ev. č. 433 rakouského II. praporu 21. pěšího pluku na křižovatce lesních cest. V prvních podzimních dnech ještě proběhla na bojišti oprava 7 pomníků u usedlosti Hejcmanka v ceně 106.000 Kč. Jedná se o tyto památky: ev. č. 16 rakouského 38. pěšího pluku, ev. č. 17 rakouského setníka Palletze, ev. č. 18 rakouského plk. Bergou a tři šachetní kříže ev. č. 302, 314 a 315, všech šest památek u usedlosti Hejcmanka. Poslední, ev. č. 158 pruského 4. magdeburského pěšího pluku č. 67, se nachází na jižním okraji Svíbu.

Saský hřbitov u Dolního Přímu 18. 4. 2015

Také letos se na bojišti čile pracovalo na několika brigádách. V sobotu 18. dubna proběhla na královéhradeckém bojišti plánovaná brigáda, které se zúčastnili tito členové Komitétu: Věra Hladíková, Jiří Kozák, Pavel Mrkvička, Jiří Musílek, Miroslav Suchý a Jiří Vilím. Před devátou hodinou jsme se sešli ve Střežeticích u soklu pro připravovaný pomník jezdecké srážky. Parcelu bylo třeba vyznačit v terénu, což se stalo zatlučením osmi kusů

ocelových trubek a jejich propojením šňůrou. Pozemek byl urovnán a uhrabán. Poté jsme přešli do Dolního Přímu, kde byl upraven saský hřbitov a posekáno kolem oplocení. V Horním Přímu byly upraveny pomníky ev. č. 65 rakouského

rytmistra Löwenthala a ev. č. 63 pruského setníka Bolschwingha. Zkontrolován byl také stav pomníku ev. č. 320 rakouského 74. pěšího pluku, kde obec nechala vysadit v dostatečné vzdálenosti v podélné ose pomníku dvě lípy. Z Přímu jsme přešli k jižnímu vstupu do Svíbu, kde byly ošetřeny následující pomníky a upraveno jejich okolí: ev. č. 292 rakouského 8. praporu polních myslivců včetně nátěru rezavé litinové desky, v těsném sousedství pyramida ev. č. 156 pruského vojína Wieganda, dále ev. č. 7 a 269 plk. Poekha a npor. Uhla, na křížovatce ev. č. 148, 155, 157 a 488, dále

*P. Mrkvička, M. Suchý a V. Hladíková
při úpravě okolí ev. č. 63 u Horního Přímu
18. 4. 2015*

pomník rakouského 51. pěšího pluku ev. č. 383 a přilehlé pyramidy ev. č. 146 a 147, litinová tabule ev. č. 187 a pyramidy ev. č. 152 a 153 v lese, kde byl také pořezán pilou a křovinořezem nálet, který bránil viditelnosti těchto památek z cesty. Poté byl ošetřen stejným způsobem pomník ev. č. 408 rakouského 30. praporu polních myslivců, pyramidy ev. č. 149 a 145 včetně jejich okolí a nakonec pomníky u východní brány do lesa ev. č. 223, 272 a 219. Po celé trase bylo ošetřeno i okolí tabulí naučné stezky.

Ze Svíbu jsme přejeli do Vrchovnice, kde bylo posekáno okolí pomníku ev. č. 132, očištěn a natřen litinový kříž a natřena Luxolem tabule naučné stezky. V následujícím týdnu pak předseda Komitétu 1866 Miroslav Suchý ještě přilepil a vyspároval uvolněný sokl kříže.

Nakonec se pokračovalo k „Hoříněveským lípám“ kde byly očištěny oba pomníky ev. č. 4 rakouského 57. pěšího pluku a ev. č. 469 od mechu a upraveno jejich okolí, včetně pokácení menší lípy, která

svými větvemi ohrožovala druhý z pomníků, a rozřezání větrem pokáceného akátu, který padl přes cestu. Cestou domů jsme zastavili u pomníku ev. č. 30 rakouského setníka Seeligerera pod Chlumem, kde ještě zbývalo odstranit zbytky šalování sloupků oplocení. I zde byl upraven svah a okolí památky.

V sobotu 24. října se uskutečnila na bojišti u Hradce Králové za pěkného počasí podzimní brigáda, které se zúčastnili: Věra Hladíková, Kateřina Musílková, Jiří Kozák, Pavel Mrkvička, Jiří Musílek a Jiří Vilím. Sešli jsme se v 9 hodin u hřbitova v Probluzi, který jsme chtěli upravit kvůli exkurzi Gardy města Hradce Králové, avizované na dušičkové setkání. Hřbitov jsme našli v bezvadném stavu, takže

našeho zásahu zde nebylo třeba. K našemu milému překvapení jsme zjistili, že pomník faráře Nováka, který byl těžce poškozen při ořezávání větví přilehlých stromů, je odborně opraven. Ze hřbitova je ještě třeba odvést zbytky starého litinového oplocení, neboť celé oplocení kolem hřbitova je nové, zhotovené ze železných profilů. Přemístili jsme se k ústřednímu saskému pomníku ev. č. 60, který je po celkové opravě. Na jaře bude třeba odstranit ze žebříku několik větví akátů, které ohrožují památku. Upravili jsme saský hřbitov v Dolním Přímu a pokračovali do Horního Přímu, kde jsme shledali upravenou posekanou lokalitu „U sv. Aloise“. Odstranili jsme trávu v okolí i uvnitř plůtka u pomníku ev. č. 63 pruského setníka Bolschwingha a pořezali šípek v jeho blízkosti, který na jaře spálíme. Stejnou údržbu prodělal

*Kříž a zastávka naučné stezky ve Vrchovnici
18. 4. 2015*

*K. Musílková a V. Hladíková
při čištění pomníku ev. č. 247
v lese Holá 24. 10. 2015*

i pomník ev. č. 65 rakouského rytmistra Löwenthala. Přejeli jsme k lesu Holá, kde bylo posekáno a pořezáno křoví u pomníků ev. č. 9 a 247, pomníky očištěny a ometeny. Po obědě jsme přejeli k lesu Svíb, kde jsme očistili a upravili pomníky a v jejich okolí ořezali nálety. Památky byly ošetřeny v tomto pořadí: ev. č. 219, 278, 276, 159, 158, 292 a 156. Nakonec se přejelo do Břízy k pomníkům ev. č. 273, 274 a 398, byly zkontrolovány šachetní kříže při silnici do Rosnic a osekáno křoví u křížů na dělostřeleckém okopu u Žižkova stolu. Cestou domů jsme ještě navštívili pomníky ev. č. 143, 396 a 397 v areálu bažantích líhni na Boru a ošetřili pomník ev. č. 67 pruského npor. Belowa u Stěžírek.

V květnu se uskutečnila brigáda 18. pěšího pluku na hřbitově v Komárově, které se zúčastnili: L. Dolana, V. Dolana a J. Szoták. Hřbitov a jeho okolí i pomníky samotné byly vzorně upraveny a uklizeny.

Na začátku července J. Synek a J. Hanuš ošetřili pomník ev. č. 66 saského npor. Stieglitze a pomníky na hřbitově v Probluzi.

V říjnu vykonali brigádu opět příslušníci 18. pěšího pluku J. Němec a D. Špitálský s dcerami na vrchu Horka u pomníků ev. č. 1 a 2, poté u památky ev. č. 248 u „Spáleného mlýna“.

Průběžně po celý rok, prováděli brigádnickou činnost také členové předsednictva Komitétu 1866 V. Hladíková a M. Suchý.

Po celý rok byl udržován ve vzorném stavu vojenský hřbitov v Máslojedech i další pomníky v katastru obce. Obec také nechala opravit a instalovat branku k pomníku myslivce ev. č. 292, kterou kdosi utrhl. Za vzorný stav památek je třeba poděkovat zejména kolegyni a starostce obce B. Karešové.

V samotném závěru roku, 11. prosince rozebrala a odvezla ze hřbitova v Probluzi hořícká kamenosochařská škola jeden z nejohroženějších pomníků na královéhradeckém bojišti, ev. č. 53, věnovaný 8. vestfálskému pěšímu pluku č. 57. Pomník bude opraven ve škole v rámci denní výuky.

Všem, kteří nám pomáhají udržovat památky v náležitém stavu, patří náš dík.

J. Kozák a J. Musílek u pomníku 13. praporu polních myslivců v lese Svíbu 24. 10. 2015

Zpráva technického referenta bojiště u Náchoda Matouš Holas

Celý rok 2015 se odehrával v duchu organizace a dokumentování renovací celkem šesti památek na prusko-rakouskou válku roku 1866, s rozpočtem přesahujícím částku dvou set tisíc korun. Bohužel však na Náchodsku také došlo

k významnému poškození dvou válečných památek, jejichž oprava bude zahrnuta do pracovního plánu nadcházejícího roku.

První zrenovovanou památkou byl pomník na hrobě rakouského podporučíka pěšího pluku č. 41 Julia šlechtice z Anthoine ve Václavících (ev. č. 69), u které došlo společně s opravou samotného pomníku i k celkové rekonstrukci litinového oplocení. Na financování zásahu se podílela obec Provodov-Šonov společně s Komitétem 1866. Opravená památka byla vysvěcena za přítomnosti členů Komitétu 1866, SPVH-Náchod, Gardy města Hradce Králové, zástupce obce Václavice a několika návštěvníků 17. října 2015.

Koncem července byly zahájeny práce na renovaci komplexu tří památek z války roku 1866 na hřbitově u kostela Všech svatých v Novém Městě nad Metují (ev. č. 115-117), které financovalo zmíněné město ve spolupráci s Ministerstvem obrany České republiky. Do rozpočtu prací byla zahrnuta i výroba repliky odcizené pamětní desky se jmény padlých v první světové válce v Krčíně. Práce úspěšně ukončil restaurátor Petr Tomáš osazením pamětní desky dne 30. října.

14. srpna započala renovace dvou památek na Staroměstském hřbitově v Náchodě (ev. č. 30 a 25) jejíž financování zajistilo město Náchod. V případě centrálního pomníku na hromadném hrobě vojáků zemřelých na následky zranění v bitvě u Náchoda si zásah na této památce vyžádal nejen celkovou údržbu kamene, ale i vyzvednutí samotného pomníku na nový vyvýšený pískovcový stu-

Demontáž původního oplocení památky ev. č. 69

Čištění památky ev. č. 115 v Novém Městě nad Metují tlakovou vodou

Manipulace s památkou ev. č. 25 na Staroměstském hřbitově

peň. Z původního odstupňovaného základu byl patrný pouze poslední horní stupeň s vetknutými sloupky litinového oplocení, zbytek se již nacházel pod úrovní okolního terénu. Společně s válečnými památkami byl zrenovován i náhrobek knížecího lékaře MUDr. Ignáce Müllera, který se velmi aktivně zapojil do ošetrování raněných vojáků v zámeckém lazaretu a je tedy úzce spjat s válečnými událostmi roku 1866 v Náchodě. Tento mramorový náhrobek byl po renovaci přemístěn na důstojnější místo na severní zeď u vstupu do kostela sv. Jana Křtitele. Celý proces vyžadoval z mé strany vytrvalé nasazení v komunikaci s městským odborem výstavby a územního plánování, místním děkanstvím římsko-katolické farnosti a pracovníky NPÚ, nakonec se však podařilo vše ve spolupráci s R. Teichmanem úspěšně zrealizovat.

Mezi další aktivity na bojišti lze uvést generální opravu výplně oplocení na vojenském hřbitově v aleji Kateřiny Zaháňské, která byla na podnět R. Teichmana financována městem a realizována v průběhu července Zbyňkem Nýčem z Náchoda za téměř 170 tis. Kč. Sezónní práce uzavřela pravidelná podzimní brigáda, opět za účasti členů SPVH-Náchod a Komitétu 1866, zaměřená 14. listopadu na úpravu okolí nejen frekventovaných ale i vzdálených pomníků.

*Odejmutí litinového kříže
z poškozené památky
ev. č. 80 ve Václavicích*

Bohužel v průběhu roku došlo i k významnému poškození dvou pomníků. V prvním případě byl padajícím stromem zasažen pomník na hrobě svobodníka F. A. Beiera z dolnoslezského p. pl. č. 46 (ev. č. 80) v lese nad nádražím ČD ve Václavicích, přičemž došlo k odlomení zadní části pískovce v blízkosti vetknutého litinového kříže. Kříž byl v průběhu jarní brigády odejmut a pravděpodobně se již, vzhledem k nedostatečným možnostem opětovného ukotvení kovu v kameni, na pomník nevrátí. Na jediné známé fotografii pomníku, pořízené před rokem 1980, je kříž zachycen menší a kamenný. Díky tomuto snímku a za použití programu AutoCad s fotometrickými postupy se mi podařilo získat přibližné rozměry původního kříže, který bych v této podobě rád na pomník osadil (pokud budou zajištěny dostatečné finanční zdroje).

Druhou postiženou památkou je kříž nacházející se na okraji lesa nedaleko obce Starkoč (ev. č. 64). Pískovcový sokl byl neznámým vandalem povelan a kříž v jeho horní části byl následkem pádu zcela zničen. Pachatele tohoto vandalského činu se nepodařilo vypátrat a o finančním zajištění opravy památky jedním s majitelem pozemku, na kterém kříž stojí.

Veškerou výše uvedenou aktivitu jsem průběžně prezentoval na webu Komitétu 1866 a prostřednictvím sociální sítě Facebook s finálním výstupem několika video sestřihů, dokumentujících průběh všech renovací válečných památek z roku 1866 na Náchodsku, na webu youtube.com.

Zpráva technického referenta bojišť u České Skalice a Svinišťan Tomáš Vondryška

V roce 2015 se na českoskalicku výrazně zlepšila spolupráce s obecními úřady a starosty pro nás důležitých obcí. Je to známka pochopení Komitétu 1866 jako dobrého partnera při pořádání vzpomínkových akcí a schopného iniciátora oprav válečných památek. Naším nejvýznamnějším spojencem je nyní Česká Skalice, kde s novým starostou přišel i elán a chuť pohnout věcmi kupředu.

Schválení se dočkala má žádost o grant na opravu secesního pomníku ev. č. 54 v Malé Skalici. Město rekonstrukci poškozené památky podpořilo částkou 26.460 Kč. Oprava pomníku probíhala v ateliéru restaurátorky P. Szabové. Odstraněním přerostlých keřů a úpravou okolního terénu bylo zjištěno, že pomník má ještě další kamenný stupeň, který se ukrýval pod nánosem zeminy.

*P. Szabová při usazování pomníku
ev. č. 54 dne 9. 10. 2015*

*Pomník ev. č. 54
po terénních úpravách*

Pamětní deska ev. č. 50 před a po opravě

T. Vondryška
u nového soklu kříže
ev. č. 51 v Malé Skalici
9. 10. 2015

Dalšími podpořenými projekty se staly oprava pamětní desky ev. č. 50 a obnova typového kříže ev. č. 51 na bývalém hřbitově u kostela Nanebevzetí Panny Marie. Vyzlacením textu a barevným tónováním jeho pozadí je deska opět čitelná. Pomníček stojící před ní byl nahrazen novým typovým křížem, který zde původně býval. Náklady pokrylo ze svého rozpočtu město částkou 30.500 Kč.

V bubenské bažantnici přibýly tři nové pomníky na hrobech vojáků nalezených v roce 2005 a 2013. Od štědrého dáorce pana Heinricha von Hollena jsem obdržel finanční příspěvek 1.500 Eur na zřízení dvou z nich. Jejich výroba v kamenické dílně vyšla na 48.700 Kč, přičemž přibližně částkou 8.000 Kč přispěl Komitét 1866. Náklady spojené s výrobou třetího pomníku, jsem uhradil vlastními prostředky.

Každoroční připomínka události roku 1866 u České Skalice se tradičně konala ve výroční den bitvy 28. 6. Hlavním programem bylo slavnostní odhalení těchto nových pomníků za účasti významných hostů, členů Komitétu 1866 a uniformovaných zástupců z řad vojensko-historických spolků.

Krátce před červnovým výročím se po silné bouři skácel na vojenském hřbitově jeden z nejmohutnějších stromů. Ačkoliv se zřítíl přímo mezi pomníky, jako zázrakem nedošlo k jejich poškození. Likvidaci padlého stromu zajistila Česká Skalice.

Za vojenským hřbitovem ve Zličí byla umístěna lávka pro cyklisty

P. Szabová při osazování nového pomníku
ev. č. 66 v lese Dubno 21. 6. 2015

a vybudována zpevněná cesta na druhé straně přivaděče. Za restaurací Barunka na tzv. výšině „Na hradech“ pokračuje výstavba rodinných domků. Rychlým krokem tak ubývá stále více z volné krajiny někdejšího bojiště.

Významná byla i jednání se starostou M. Staňkem ohledně výkupu pozemků pod pomníkem 5. praporu polních myslivců u Zliče. Pomník se tak v budoucnu stane majetkem města, které zajistí jeho nákladnou rekonstrukci. Rozšíření se dočká i travnatý ostrůvek na vrcholku pahorku, z něhož zemědělci pravidelně ukrajují, aby si rozšířili svá pole. V plánu je také pokácení dvou vzrostlých javorů, vysazených ve 30. letech a zakrývajících čelní pohled na památku. Původní dřevinou zde sice byly od roku 1867 dva topoly, ale nové stromy budou vybrány tak, aby svojí kvalitou a vzhledem vyhovovaly esteickým požadavkům místa.

Odcizené plexisklo tabule NS u vlakového nádraží bylo nahrazeno novým. Finanční pokrytí poskytla Česká Skalice částkou 1.950 Kč.

V průběhu léta probíhala revitalizace trati Hradec Králové – Jaroměř – Trutnov. Ta nenávratně změnila tvář železničního viaduktu při náchodské silnici. V rámci stavebních prací došlo k poškození typového kříže ev. č. 58, který byl před necelým půl rokem náročně opraven. Událost jsem začal řešit se starostou Provodova-Sonova J. Kulkem a spolu jsme stavební firmě odeslali dopis s žádostí o uhrazení nákladů potřebných k rekonstrukci pomníku. K vyjádření firmy nedošlo, avšak stavební dělníci provedli opravu sami a po svém. Výsledek nemohl být jiný, pokud práce provádí skupina Slováků s Ukrajinci. Se starostou zvažujeme další kroky, pokud se k tomuto problému firma nepostaví zodpovědně. Pro tento případ mám vše důsledně zdokumentované.

Na žádost českoskalické základní školy jsem připravil pro třídu 4. A zajímavý výlet. Společně s kamarády v dobových uniformách jsme s dětmi navštívili nejzajímavější místa někdejšího bojiště. S výkladem upraveným pro dětské

Brigáda 5. A na vojenském hřbitově 27. 10. 2015

posluchače to byla zajímavá zkušenost, která oboustranně naplnila očekávání. Přibližně tříhodinová procházka tak dětem zajímavou formou přiblížila události spojené s válečnou historií v okolí jejich města. Zájem malých výletníků byl zjevný četnými dotazy a ukázněností během dlouhé procházky. Když si ještě mohli okusit nést těžkou vojenskou výstroj i pušku, byl jejich zážitek dokonalý. Z této vydařené akce mám velmi dobrý pocit.

Společně s dětmi a jejich třídní učitelkou jsme ještě na podzim pohrabali listí a odstranili přerostlé keře na vojenském hřbitově. V té době

již páťáci nelenili a uspořádali mezi sebou sbírku papíru, kterého nashromáždili 1496 kg. Jeho prodejem do sběrných surovin získali částku 2.242 Kč, kterou se rozhodli věnovat na obnovu válečných památek z roku 1866. Tyto prostředky použiji na opravu jednoho typového kříže u železniční trati v r. 2016. Za velmi dobrou spolupráci se školou a dětmi jsem předal třídě nádherný dekret s poděkováním našeho spolku. Každý pak ještě obdržel průvodce po bojišti u České Skalice i pexeso s vojáky.

S pracovníkem muzea Boženy Němcové M. Netrestou připravujeme výstavu ke 150. výročí bitvy, zaměřenou na nejstarší fotografie bojiště a nalezené artefakty. Část výstavby bude věnována i ochraně válečných památek a poslání našeho spolku.

Zajímavou spolupráci jsem navázal s ředitelem informačního centra v České Skalici J. Kmoníčkem. Ten mě požádal o pomoc při vytváření mobilní aplikace, kde budou na přehledné mapě zakreslena zajímavá místa, pomníky a objekty vztahující se k bitvě u České Skalice i Svinišťan. Na tento projekt se podařilo získat finance z grantu.

Se starostou Dolan J. Plškem připravujeme vzpomínkovou akci na kulaté výročí bitvy u Svinišťan, které se uskuteční 18. června. Starosta je nakloněn i opravě poškozeného pomníku ev. č. 17 stojícího u silnice za obcí. V plánu je také sbírka na opravu dalších pomníků v katastru obce a vydání výroční pohlednice.

Před příchodem zimy byla v dubenské bažantnici opravena šterková cesta a vjezd do přírodní rezervace zatarasen závorami.

Po celý rok se na bojištích pilně pracovalo, jen v prostoru bažantnice to bylo 9 brigád. Rád bych poděkoval všem pomocníkům, kteří mě svjí pomocí podpořili.

O aktivitách Komitétu 1866 jsem pravidelně informoval svými články v místním zpravodaji.

S blížícím se 150. výročím Prusko-rakouské války plánujeme s městem bohatý program pro veřejnost, složený z mnoha kulturních akcí a výstav.

Zpráva technického referenta bojiště u Dvora Králové nad Labem Ing. Pavel Tschiedel

V průběhu roku byla opět prováděna běžná údržba pomníků na Královédvorském bojišti, cca z 20% byly očištěny přehřátou parou pod tlakem (tentokrát na hřbitůvku pod nádražím).

V roce 2014 byl z rozpočtu města přidělen grant na osazení typového litinového kříže před budovou č.p. 530 Kohoutův dvůr v částce 15 tis. Kč. Práce byly provedeny v červnu a červenci 2015 pod mým vedením kameníkem Karlem Sobotkou ze Žirče.

Vedení města požádalo na sklonku roku 2014 o dotaci na zabezpečení péče o válečné hroby poskytovanou v rámci programu ISPROFIN č. 107 190

*Nový typový kříž
u Kohoutova Dvora*

Restaurovaná deska F. Schulze
na Starém hřbitově
ve Dvoře Králové nad Labem

„Zachování a obnova historických hodnot“ na celý areál Starého hřbitova. V souladu se zák. č. 122/2004 Sb., o válečných hrobech a pietních místech dotaci obdržela s tím, že díky dobře připraveným podkladům může akce proběhnout již v roce 2015. Realizace akce byla zahájena v průběhu září t.r. a dokončena v říjnu. Jsou tím pádem opraveny a restaurovány všechny pomníky v lokalitě Starý hřbitov (včetně již vydaného souhlasného stanoviska NPÚ Josefov – Mgr. Pavel Mach).

Vedení Města byla opět vypsána nová pravidla pro granty z rozpočtu města, která i v roce 2016 obsahují grantový titul v oboru památková péče. Jsem připraven požádat o grant na opravu a restaurování pomníku s křížem v ulici Štefánikově (u ZOO) nad hroby vojáků zemřelých v lazaretu ve Dvoře Králové n. L. v roce 1866 na cholera.

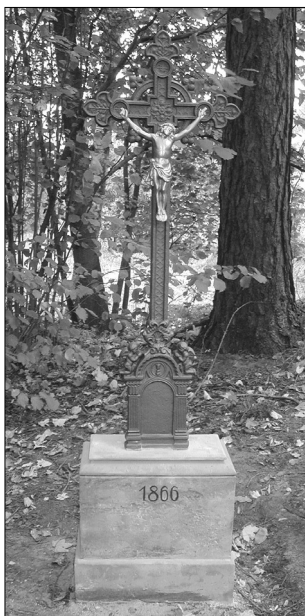
Zpráva technického referenta bojiště u Trutnova a Starého Rokytníku Vlastimil Grof

V červnovém termínu proběhlo opět tradiční natírání pamětní desky 1866 na Krakonošově náměstí, spojené s kulturní a vojensko-historickou akcí, pořádanou zdejšími KVH. Také služby na naučné stezce a víkendové provádění expozic v Janské kapli byly beze změn. Nutno ale zmínit, že se potýkáme stále více s nedostatkem lidí, ochotných trávit víkendová odpoledne, byť za peníze, v kapli. Opět bylo pořízeno několik nových exponátů k doplnění sbírek a obnoveny některé informační texty.

V létě byl firmou pana ing. Hnětynky za 23.620 Kč restaurátorsky opraven pomník na hrobě rakouského podplukovníka Jindřicha Habermanna v Lužické ulici. Důvodem opravy bylo odtržení stély od soklu, způsobené pravděpodobně nárazem vozidla. Při této příležitosti byl zbudován nový základ a opravena omítka niky ve zdi (stavební firmou L. Serbouska), v níž pomník stojí. Samotný pomník byl nejprve za pomoci autojeřábu rozebrán, po opětovném sestavení

Opravený pomník
podplukovníka Habermanna

*Restaurovaný kříž
za hájovnou při silnici
do Starého Rokytníku*

na novém základu celkově očištěn, restaurován a bylo opraveno plastické písmo.

Další akcí byla oprava pomníku na hrobě v lokalitě za hájovnou u silnice do Starého Rokytníku. Kamenný sokl kříže byl očištěn a vytmelena poškozená místa. Poté byla osazena zdařilá kopie kdysi zničeného atypického litinového kříže. Kamenické práce za necelých 10.000 Kč opět zajistila firma pana Hnětynky. Na poměrně složité výrobě nového kříže se podílelo v předchozím roce více firem – slévárna v Třebechovicích, slévárna HVH v H. Kalné a Kovářství M. Postrach z Ml. Buků. Cena repliky litinového kříže se i s modelem a formami vyšplhala na celkovou částku 35.820 Kč, ale je počítáno s uplatněním dalších kopií i na Boží muka.

Na památníku 23. pěšího pluku barona Airoidiho ve Starém Rokytníku byly upevněny pískovcové hrušky na ozdobných dělových hlavních, které jsou často poškozovány vandaly, šplhajícími po pomníku. Díky všímavosti místních lidí byla jedna z nich nalezena pohozená na poli a mohlo tak dojít konečně k jejímu navrácení na původní místo.

Na podzim přišel po letech na řadu také pomník řídícího učitele Johanna Hirschberga na hřbitově ve Starém Rokytníku. Tento civilní hrob je místem posledního odpočinku zasloužilého a obětavého předsedy starorokytnické pobočky tehdejšího Komitétu. Z jeho iniciativy vzniklo nemálo pomníků a bylo označeno mnoho hromadných hrobů typovými pomníčky s křížem v lokalitách Starého a Nového Rokytníku a Studence. V předvečer významného výročí válečného roku 1866 tak i jeho hrob dostal důstojnou podobu. Lidé, jako on, jsou vzorem i pro nás a jejich odkaz máme ze všech sil následovat a jejich dílo udržovat při životě.

V prosinci, díky nezvykle příznivému počasí, byl opraven pomníček na hromadném hrobě u staré cesty v lokalitě u Kacíře, kde zřejmě nějaký vandal ulomil kříž. Ten byl naštěstí nalezen pracovníky firmy Lesy a parky Trutnov a neskončil ve sběru. Protože se hrob nachází těsně vedle cesty a samotný pískovcový pomníček není již původní, zvolil jsem pro osazení

*Náhrobek Johanna Hirschberga
ve Starém Rokytníku*

zatím jen svařovaný ocelový kříž stejné velikosti, který zůstal ve skladu materiálu z dřívějších oprav. Čas ukáže, jak dlouho zůstane památka v pořádku. Protože se nedaleko tohoto místa nachází další hrob s původním pomníkem, avšak s nevhodným malým plechovým křížkem, který tam nejspíš připevnili při nějaké opravě v 80. letech 20. stol., rozhodl jsem se pro jeho výměnu. Při demontáži křížku bylo zjištěno, že pomníček byl při předchozí opravě nekvalitně slepen a stejně by brzy opět praskl. Bylo tedy dobře, že k výměně došlo. Právě sem byl osazen onen nalezený ulomený litinový kříž, který je sice o cca 10 cm kratší, ale na pomníčku nevypadá rušivě.

Prasklý kříž u Kacíře

Další menší, či více časově náročné aktivity, které se třeba ani netýkaly přímo zdejšího bojiště, tu nebudu více rozepisovat. Jednalo se například o přípravu koordinace výroční akce pro rok 2016, korektury textů pro Bellum 1866, přepracování několika kapitol z knížky „Tuhý – Šramar“ či pomoc při organizaci výroční akce na bojišti u České Skalice kvůli návštěvě delegace z Německa, a.j.

Během celého roku zajišťovala pravidelnou péči o zeleň a okolí všech památek opět firma Lesy a parky Trutnov, s.r.o.

Zpráva technického referenta bojiště u Jičína Martin Drapák

Dne 9. dubna na vojenském hřbitově u Kbelnice začali studenti Střední průmyslové školy kamenické a sochařské z Hořic opravovat celkem 6 pomníků: pískovcový pomník saského plukovníka Emila Bernharda von Boxberga, pomník saského nadporučíka Pia Aurelia Hocha, rakouského svobodníka Františka Voříška, pomník rakouského 18. pěšího pluku, desku pruského pomořanského granátnického pluku č. 2 a pyramidu 51 pruských, 126 rakouských a 23 saských vojáků. U tohoto posledního opraveného pomníku byl zhotoven nový pískovcový vrcholový dělový kříž a okolo pomníku byl upraven terén.

Členové historického kroužku Muzea přírody Český ráj a kadetní setniny jičínského pěšího pluku č. 74 se 16. dubna zapojili do péče o pomníky. V obci Prachov uhrabali okolí pomníků naproti kioskům.

*Opravený pomník
18. pěšího pluku, Kbelnice
26. 5. 2015*

Dne 18. dubna se uskutečnila na jičínském bojišti spolková brigáda, které se zúčastnili P. Skalský, M. Trakal, M. Malach, Z. Studený, J. Votrubec a M. Drapák. Bylo upraveno okolí pomníků v lokalitách pod Zebínem, u Dílců (na Luňáčku, na Horce a u saského setníka Subeho), dále v Podůlší, Dolním Lochově a Zámezí.

V červnu se v Jinolici ulomila větev z tuje a spadla pár centimetrů nad pomník, což bylo velké štěstí. Větev pak následně odklidil J. Votrubec se svojí sestrou. Ještě jednu větev, která byla suchá a ohrožovala silniční provoz, uřízl motorovou pilou 8. září p. Josef Kyselo z Jinolice.

Dne 19. září se uskutečnila v Horním Lochově a Prachově vzpomínková akce „Jak se bojovalo v Prachovském sedle před 149 lety“. Akci pořádal P. Lazurko z Muzea přírody Český ráj a Komitét 1866. V Horním Lochově proběhl pietní akt u pomníků rakouského 42. a 73. pěšího pluku a na Prachově u rakouského a pruského pomníku před vstupem do skal. Na závěr byla uspořádána krátká bojová ukázka.

M. Malachem a M. Drapákem byla 31. května a 24. října posečena tráva na naučné stezce a u všech pomníků na jičínském bojišti.

Dále byly opraveny na naučné stezce dva stojany (č. 12 u Valchy a č. 22 na Žabínku). Dne 8. září byly stojany demontovány a odvezeny k truhláři do Ohařic a 9. října byly instalovány stojany nové. U zastávky č. 12 byla ještě vyměněna nová tabule za poškozenou. Vše bylo uhrazeno z příspěvku od města Jičín na údržbu naučné stezky.

*J. Kyselo při řezání větve v Jinolici
8. 9. 2015*

*M. Malach při instalaci informační tabule
na Žabínku 9. 10. 2015*

Dne 7. listopadu se uskutečnila u Jičína za nepříznivého počasí druhá spolková brigáda, které se zúčastnili M. Trakal, J. Votrubec, P. Skalský, Z. Studený, M. Malach a M. Drapák. Pod Zebínem bylo vyčištěno od náletových křovin prostranství u saských pomníků a upraveno prostranství v okolí pomníků na Luňáčku, na Žabínku a u Dílců. Na Luňáčku

u pruského pomníku granátnického pluku č. 8 jsme našli uražený a povalený pískovcový sloupek. Kdo jej urazil, není známo. Navštívili jsme v Holíně paní Jenčkovou, u které se pod lípou na zahradě nachází pruský hrob. Bylo ním přislíbeno, že bychom místo mohli označit příští rok typovým křížem. Dále byla provedena sonda na jednom pozemku v Dílcích, kde by mělo být pohřbeno 80 vojáků.

Chtěl bych moc poděkovat všem členům, kteří se účastní spolkových brigád a všem těm, kteří přispívají finančně na opravu pomníků.

*Uražený sloupek u pomníku na Luňáčku
7. 11. 2015*

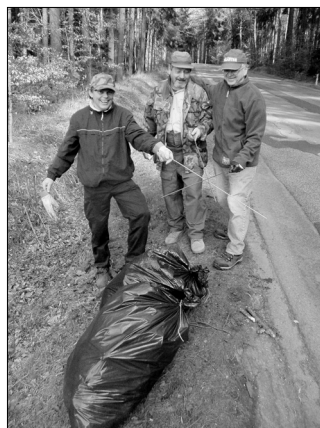
Zpráva technického referenta pro oblast severních Čech Jiří Náhlovský

V pondělí 26. ledna 2015 přednesl technický referent pro oblast severních Čech starostovi města Mnichovo Hradiště návrh ze strany Komitétu 1866 týkající se připomenutí 150. výročí prusko-rakouské války. Hlavním cílem bylo seznámení s možným termínem tj. nedělí 1. května 2016, který byl vybrán pro tuto lokalitu z hlediska nutné koordinace s ostatními samosprávami, které projevíly zájem o uskutečnění vzpomínkových akcí, ale také s časovými možnostmi členů klubů vojenské historie zabývajících se válkou roku 1866. Neméně důležitou skutečností se stal i fakt, že Rada města Ralsko již v prosinci roku 2014 schválila uskutečnění vzpomínkové akce na sobotu 30. dubna 2016. Právě blízkost uvedených lokalit měla zásadní vliv na snahu spojit obě akce do jednoho víkendu. Rada města Mnichovo Hradiště se na svém zasedání 2. února kladně vyjádřila k předloženému termínu a tak se město zařadilo do plánovaného kalendáře akcí ke 150. výročí a zároveň projevilo zájem obyvatelům a návštěvníkům připomenout významnou kapitolu ze své historie.

Dne 9. února proběhlo na Městském úřadě Krásná Lípa první jednání mezi technickým referentem a starostou týkající se opravy pomníku Lva. Pomník postavený roku 1908 k jubileu vlády císaře Františka Josefa I. zároveň připomínal památku krásnolipských občanů zemřelých ve válečných konfliktech let 1859 a 1866. Cílem schůzky se stal návrh na sjednocení postupu opravy kamenných částí, výroby chybějících textových desek a medailonu s portrétem císaře FJI. Během jednání došlo k prezentování činnosti Komitétu 1866 se zvláštním zaměřením na oblast severních Čech. Závěr schůzky jednoznačně vyzněl ve snahu památku opravit do podoby z roku svého vzniku. Právě v jejím uměleckém ztvárnění lze spatřit odraz společenské situace v Rakousku-Uhersku před vypuknutím světového konfliktu v roce 1914, respektive počátku 20. století, kdy byly stavěny na mnoha místech opravdu honosné pomníky připomínající nejen padlé, převážně ve válkách 19. století, ale také významná jubilea vlády panovníka.

Technický referent 23. března využil pozvání ze strany Magistrátu města Jablonce nad Nisou k jednání ohledně možné opravy pomníku ev. č. 19, který se nachází v městské části Kokonín a byl věnován C. G. Pählkem z pruského pěšího pluku č. 67 a kokonínským občanům zemřelým roku 1866 v řadách rakouské armády. Následující schůzka 12. května proběhla přímo u pomníku za účasti několika zástupců magistrátu, uměleckého kováře a zástupce Komitétu 1866. Během diskuse se řešily konkrétní záležitosti vyplývající ze současného stavu, a to včetně výroby chybějících částí památky. Bylo také naplánováno, aby se nedílnou součástí opravy vlastního pomníku stalo i statické zajištění prudkého svahu, v jehož blízkosti památka stojí. Zadní základové obrubníky, nacházející se v blízkosti terénního zlomu, jsou díky jeho klesání značně uvolněné z původního uložení. V důsledku toho v současné době mezi kamennými částmi lze pozorovat mezeru širokou již několik centimetrů. Během jednání byla řešena také otázka úpravy okolní zeleně a blízkých stromů.

Stalo se již určitou tradicí, že první brigáda severočeského oddílu, zahajující pracovní sezónu, probíhala na bojišti u Kuřívod. Ani rok 2015 nebyl výjimkou a tak 12. dubna veškeré

*Sběr odpadu
na kuřívodském bojišti
12. 4. 2015*

Úprava okolí pomníku ev. č. 1 u Kuřívod 12. 4. 2015

a tak 12. dubna veškeré odpadky podél obou stran silnice E268 mezi pomníky ev. č. 1 až 13 pohltilo 17 igelitových pytlů, které následně zlikvidoval Městský úřad Ralsko. Stejně jako v letech minulých brigádníci vyhlásili nejkurióznější předmět, a tím se jednoznačně stal plyšový slon. Všechny naučné tabule na kuřívodském bojišti a stejně tak i tabule v Mímoně byly očištěny od nečistot. Bez patřičného zájmu nezůstaly ani vlastní pomníky na uvedeném bojišti, a tak uhrabání a úklid jejich nejbližšího okolí se staly závěrečnými pracemi v této lokalitě. Stejně aktivity byly odpoledne přeneseny na

bojiště u Mnichova Hradiště k pomníku ev. č. 1. Ořezání větví stromů, které se již nakláněly nad pomníky ev. č. 13-16 a jejich odvoz již znamenal definitivní konec celé nedělní brigády.

Sobota 23. května byla věnována sekání trávy, takže zvelebujícím procesem prošly u Mnichova Hradiště pomníky ev. č. 1, 4, 4, 10-21, 35, 41 a 42 a u Kuřívod pomníky ev. č. 1, 6, 7 a 10. Ohledně pomníku v Krásné Lípě se na městském úřadu jednalo také ve čtvrtek 11. června a tématem se staly již konkrétnější předložené návrhy jednotlivých etap rekonstrukce a s tím související finanční náklady. Letní období se slunečným počasím bylo využito v Osečné na pomníku ev. č. 18 věnovaném Franzi Volandovi z pruského pěšího pluku č. 56. Zde 15. července došlo k odstranění nežádoucí biomasy a následně k obnovení hydrofobizace. Dne 22. května byl na vedle stojícím stojanu naučné tabule obnoven ochranný nátěr.

Samozřejmě ani období prázdnin neznamenal odpočinek, a tak 25. července ke slovu opět přišla technika a další pracovní náčiní potřebné k sekání a následnému úklidu trávy na bojišti u Mnichova Hradiště a Kuřívod. V první uvedené lokalitě opět vystoupily z vegetace pomníky ev. č. 1, 2, 4, 5, 9-12, 14-16, 21, 26, 27, 35 a 46. Na sousedním bojišti se zájem brigádníků soustředil k pomníku ev. č. 1 a vedle umístěné naučné tabule. Ovšem léto nejsou pouze krásné a slunné dny, ale také bouřky doprovázené více nebo méně silným větrem. Právě jeho síle nedokázaly odolat čtyři stromy na mnichovohradištsku v těsné blízkosti pomníku ev. č. 47, ale naštěstí žádný polom nepoškodil uvedenou památku. Spadlé stromy byly následně v posledním červencovém týdnu odstraněny Obecním úřadem Boseň.

Někteří členové Komitétu 1866 využili 1. srpna již třetího pozvání Spolku vojenské historie z Liberce k uctění památky obětí z roku 1813 u Tongrundu v sousedství Frýdlantu v Čechách a následného programu v obci Kunratice. Pro naplnění závazku ohledně pracovní činnosti byly ještě v tento den natřeny stojany naučných tabulí v Liberci a Hodkovicích nad Mohelkou.

V neděli 30. srpna opět proběhla brigáda u Mnichova Hradiště. Ani teplota dosahující během dne 36 °C a spalující sluneční paprsky neznamenal pro brigádníky nějakou vážnou překážku. Největší pozornost se věnovala pomníku ev. č. 52, u kterého nejdříve došlo k terénním úpravám a následně k sestavení rozlomeného kamenného soklu. Podobným zákrokem prošel také pomník ev. č. 6. Vzhledem k určité náročnosti těchto prací lze nazvat natření stojanů naučných

*D. Koral u pomníku ev. č. 42
dne 23. 5. 2015*

*Kříž ev. č. 52 po konečných úpravách
8. 11. 2015*

*M. Janoušek, D. Koral a P. Novák
u kříže ev. č. 6 při brigádě
8. 11. 2015*

tabulí v obci Boseň, Mužský a Březina jako aktivní odpočinek.

Ve středu 16. září došlo k osazení kříže s tabulkou u pomníku ev. č. 6. Bez patřičného zájmu nezůstaly ani stojany všech tří naučných tabulí na bojišti u Kuřívod a stojan pavězy u M. Hradiště v sousedství pomníku ev. č. 35, u kterých 2. října byl proveden obnovující nátěr.

První pracovní náplní při brigádě 8. listopadu se stalo uchycení kříže s tabulkou u pomníku ev. č. 52. Další práce na bojišti u M. Hradiště byly věnovány opětovnému posekání trávy a také shrabání listů u pomníků ev. č. 1, 2, 6, 10-16, 41 a 43. Odstranění listů na tomto bojišti u některých dalších památek byla věnována i sobota 21. listopadu.

Dne 18. listopadu proběhlo jednání na Městském úřadě Mnichovo Hradiště zaměřené na vzpomínkovou akci v roce 2016, při němž se stal hlavním tématem finanční rozpočet k zajištění celého projektu. Schůzka s podobným zaměřením se uskutečnila 26. listopadu také na Obecním úřadě Dlouhý Most, kde navíc již byly shlednuty pozemky potřebné pro uskutečnění navrhovaného programu.

Dne 2. prosince předal technický referent Městskému úřadu Ralsko díly pomníku, který by se měl v Plouznici v rámci akce ke 150. výročí odhalit 30. dubna 2016. Pro sdělení bližších podrobností k této akci se technický referent zúčastnil ve středu 9. prosince zasedání zastupitelstva uvedené samosprávy. Poslední aktivitou se stalo jednání 17. prosince na Městském úřadě Krásná Lípa v záležitosti opravy pomníku Lva.

Na závěr děkuji Městskému úřadu v Osečné za zajištění obnovy hydrofobizace u Volandova pomníku, Obecnímu úřadu Boseň za odstranění spadlých stromů u pomníku ev. č. 47 a Městskému úřadu Ralsko za poskytnutí financí na výrobu pomníku v Plouznici. Rovněž děkuji kolegům z Komitétu 1866, kteří dle zápisů z předsednictva přispěli k péči o pomníky.

Zpráva technického referenta pro oblast Moravy a Slezska Jiří Synek

V průběhu roku 2015 proběhla druhá fáze opravy pruského cholerového hřbitova v Mikulově, při níž byly čtyři kamenné sokly a náhrobek pruského vícešikovatele Tiedeho opatřeny litinovými kříži s letopočtem 1866. Mimo to byla zhotovena a na hřbitov osazena mramorová replika kříže vícešikovatele Alberta Fabricia od 1. magdeburského pěšího pluku č. 26. Hřbitov tak byl uveden do téměř původní podoby.

V rámci brigády dne 6. června 2015 byl v Rokytnici v Hradilem kompletně renovován kříž na společném hrobě pruských a rakouských vojáků (ev. č. 15). Poté byla v Hradilem, J. Jemelkou a J. Synkem provedena údržba památek v Dluhonicích (ev. č. 12) a v Tovačově (ev. č. 1-6) a jejich okolí.

V sobotu 11. července 2015 se uskutečnila vycházka po bojišti u Tovačova vedená J. Jemelkou, které se tentokrát zúčastnilo 40 zájemců o vojenskou historii. Součástí vycházky byl i pietní akt u pomníku pruského podpluovníka Behra.

V Doubravici nad Svitavou byl na náklady této městyse restaurován brněnskou firmou MARSTON-CZ s.r.o. kříž na hrobě pruského gardového střelce Franze Klennera (ev. č. 76). Při tom bylo zjištěno, že se v podstavci kříže nachází porcelánová schránka se zeminou z rodného kraje zemřelého vojáka. Replika porcelánové schránky a nápisní destičky bude na kříž instalována v průběhu roku 2016.

Litinové kříže na pruském hřbitově v Mikulově

J. Jemelka, J. Synek a V. Hradil
u renovovaného kříže v Rokytnici 6. 6. 2015

Ve druhé polovině roku 2015 zpracovali J. Synek a J. Jemelka kompletní podklady pro čtyři informační tabule a skládačku nové naučné stezky „Po stopách války z roku 1866 na Přerovsku“. Grafické zpracování návrhů provedla J. Zaoralová z Přerova a poté byly návrhy předány starostármu městu Přerov, které zajistí výrobu tabulí i informační tiskoviny. Stezka bude otevřena v květnu 2016.

J. Synek s manželkou provedl celkovou úpravu hrobu dvou pruských gardových dragounů na městském hřbitově v Tišnově a pravidelnou údržbu náhrobku

generálporučíka Clausewitze v Čejči. Údržbu památek na Tovačovsku a jejich okolí provádělo v průběhu roku 2015 především město Tovačov, L. Novák z Tovačova a V. Hradil, J. Jemelka a J. Synek. Na údržbě pruského hřbitova v Mikulově se podílel M. Svoboda. Všem, kteří se v tomto roce jakýmkoli způsobem zapojili do péče o památky z války roku 1866, patří velký dík.

Zpráva technického referenta pro oblast Čechy Jiří Hanuš

Jedním z úkolů, které jsem si v roce 2015 předsevzal, bylo pokud možno nechat zaevidovat Komitétem 1866 registrované válečné hroby do centrální evidence válečných hrobů Ministerstva obrany. I když by se zdálo, že se jedná o záležitost poměrně jednoduchou, jak mohou potvrdit ti, kteří se o to pokoušeli, není to vždy bezproblémové. Celkem se mi podařilo během roku 2015 do této evidence zapsat 24 památek.

Bohužel, i přes ujišťování, kterého se mi v loňském roce dostalo, k opravě kříže, který stával na hrobě pruských vojáků na dělostřeleckém hřbitově v Praze na Pohořelci, zatím nedošlo. Podle nejnovějších informací by se tak mělo stát v roce 2016. Dokonce se zvažuje možnost rehabilitace vojenského hřbitova a doplnění o pamětní desky věnované vojákům, kteří zemřeli v zahraničních misích a operacích od 90. let minulého století (Afganistán, Bosna a Hercegovina, Chorvatsko, Kosovo). Toto by mohlo být vhodným propojením historické části bývalého hřbitova a nově vzniklého Parku Maxe van der Stoela. Záměr je v současné době ve fázi projednávání.

Opravy se zatím nedočkal ani pomník v Roudnici nad Labem. V příštím roce by měla být realizovaná oprava písma na hrobě pruských vojáků v Křenově.

Generální katalog se rozrostl o hrob děkana Josefa Bettlacha (OC167), který byl pochován na jilemnickém hřbitově. Děkan J. Betlach pomáhal ošetřovat v roce 1866 raněné v Nechanicích, kde byl v té době kaplanem. 5. září byl na protestantském hřbitově ve Svitavách vysvěcen pomníček se jmény zde pohřbených vojáků. Pomník byl zapsán do GK pod číslem OC168. Číslo OC 196 získal pomník padlým v Oldřichově v Hájích a číslo OC 170 pomník padlých v Děčíně.

Desky z pomníku padlých v Děčíně

V průběhu roku se z iniciativy M. Baruse jednalo o adopci hrobu Viléma Dokoupila na Olšanských hřbitovech. Z toho důvodu došlo 11. 7. a 7. 11. 2015 k dvěma brigádám. Na první byl odstraněn břecťan, kterým byl pomník zarostlý, na druhé byl vybetonován nový základ pomníku. Brigád se účastnili M. Barus, M. Bratrych, M. Holas, M. Kuch-Breburda J. Kozák a M. Suchý.

Deska na hrobě děkana Bettlacha v Jilemnici

Nový pruský pomník ve Svítavách

V září jsem zjistil poškozenou zastávku naučné stezky v Chotči. Díky M. Malachovi byla provedena 23. září její oprava a zastavení je opět v pořádku. Během roku jsem opět upravil hrob pruských vojáků v Miletíně a rovněž okolí kříže v Borovnici.

Závěrem bych chtěl už tradičně poděkovat za pomoc, jak členům předsednictva, tak Zdeňkovi Studenému, Miloslavu Štrychovi, historickému klubu Závíš, Milanu Trakalovi, a rovněž i shora jmenovaným.

Zpráva o činnosti Komise pro postavení pomníku jízdy u Střezetic Vlastimil Grof

V roce 2015 byly učiněny další kroky směřující k realizaci pomníku jezdecké srážky u Střezetic. Jak je již známo, budovaný pomník má nyní svůj podstavec s kamenným obkladem a v Josefově čeká na další využití sádrový model sousoší.

Na základě výzvy byla na jaře opravena a doplněna žádost o dotaci na MOČR a později nám došla informace, že tato dotace ve výši 2 mil Kč byla schválena meziresortní koordinační komisí pro válečné hroby s realizací pro rok 2016. Ve vzájemné spolupráci s Krajským úřadem byla na tomto základě připravena zadávací dokumentace pro výběrové řízení na dodavatele uměleckých, sochařských a slévačských prací. Očekává se, že počátkem roku 2016 bude jednak doručeno rozhodnutí o přidělení dotace a také bude uzavřena smlouva s realizační firmou vzešlou z výběrového řízení.

Poté by již nic nemělo bránit v úspěšném dokončení projektu.

POŘÁDÁNÍ VZPOMÍNKOVÝCH, KULTURNÍCH A SPOLEČENSKÝCH AKCÍ

V roce 2015 Komitét 1866 pořádal nebo se podílel na následujících stěžejních akcích:

- Centrální akce Komitétu 1866 ve Svitavách
- Akce Jak se bojovalo v Prachovském sedle před 149 lety
- Vzpomínkové, kulturní a společenské akce ke 149. výročí bitvy u Hradce Králové

O akcích lokálního charakteru se zmiňují ve svých zprávách příslušní techničtí referenti.

Ve dnech 2. až 4. července 2015 proběhly na Královéhradecku vzpomínkové akce spojené se 149. výročím bitvy u Hradce Králové. Již odpoledne 2. července se přímo v Hradci Králové odehrálo úvodní „Dostaveníčko s rokem 1866“. Výroční den bitvy, pátek 3. července, byl ve znamení tradičního pochodu historických vojenských jednotek bojištěm, který tentokrát začal v Sendražicích, kde byl nejprve při pietním aktu položen věnec k pomníku obětí války na hřbitově u kostela a následně byla pro diváky uspořádána krátká bitevní ukáзка. Poté se v horkém letním počasí členové spolků vojenské historie přesunuli do Hoříněvsi, kde byl uspořádán pietní akt u pomníku 40. pěšího pluku v hoříněveské bažantnici, po kterém následovala ukáзка boje pro obyvatele Hoříněvsi. V odpoledních hodinách Garda města Hradce Králové ve spolupráci s dalšími historickými jednotkami uspořádala ukáзка dobytí obce Chlum, po níž následoval „útok“ směrem k pomníku Baterie mrtvých. Ve večerních hodinách se také v chlumském kostele Proměnění Páně konala mše celebrotaná administrátorem všestarské farnosti P. Janem Šlégrem za padlé v bitvě u Hradce Králové. Program celého dne ukončil noční pochodňový průvod Chlumem a pietní akt na Pruském hřbitově.

Vzpomínkové akce tradičně vyvrcholily v sobotu 4. července, přičemž jejich centrem se jako každoročně stalo bezprostřední okolí Muzea války roku 1866 u obce Chlum. Oficiální program byl zahájen pochodem historických jednotek k pomníku Baterie mrtvých, kde se od 11 hodin uskutečnil pietní akt za padlé, jehož se vedle členů vojenských historických jednotek a množství dalších přihlížejících zúčastnili také starostové obcí ležících na bojišti, zástupce statutárního města Hradce Králové, zástupce Krajského vojenského velitelství v Hradci Králové a tajemník velvyslanectví Rakouské republiky. Projev s důrazem na pietní ráz celého setkání zde pronesl předseda Komitétu 1866 Miroslav Suchý. Odpolední program byl již ve znamení bitevní ukáзки, jejímž tématem se tentokrát stala účast saského armádního sboru v bitvě u Hradce Králové.

Ve dnech 5. a 6. září 2015 se ve Svitavách konala centrální akce Komitétu 1866. Sobotní program byl veden v pietním duchu. V podvečerních hodinách se uskutečnila nejprve vzpomínka na padlé u hrobu 180 pruských vojáků, a poté i vzpomínkové setkání a svěcení pomníku na nově zrekonstruovaném

Pietní akt v Prachově 19. 9. 2015

protestantském hřbitově. Účastníci akce si pak mohli na náměstí vyslechnout koncert skupiny Kantoři. Nedělní pouť ke sv. Jiljí byla oživena přítomností vojáků v uniformách z roku 1866, kteří tak obyvatelům Svitav připomněli dramatické události v průběhu tohoto válečného roku odehrávající se v jejich městě.

V sobotu 19. září 2015 byla na Prachově uctěna památka vojáků, kteří zde 29. června 1866 položili své životy. Celá akce byla zahájena v 9,30 hodin pietním aktem u pomníků v Horním Lochově. Po seznámení s děním v obci v roce 1866 se vojska i ostatní zúčastnění vydali do Prachovského sedla. I zde se u pomníků konal pietní akt. V 16 hodin následovala za přítomnosti mnohých diváků bitevní ukáзка. Tradiční vzpomínková akce, kterou zorganizovalo Muzeum Českého ráje společně s Komitétem 1866 za podpory Královéhradeckého kraje byla ukončena ve večerních hodinách zapálením svíček u pomníků v obci Prachov.

PUBLIKAČNÍ ČINNOST

V uplynulém roce vyšla dvě čísla spolkového časopisu *Bellum 1866*. První z nich bylo opět věnováno především spolkovým záležitostem a dále obsahovalo články o rozsáhlé opravě pruského hřbitova v Mikulově či odhalení pomníku pruského poručíka Franckenberga v Prostějově. Ve druhém čísle byl publikován blok článků tematicky zaměřených na osobu Josefa Volfa z Máslojed a dále např. studie o obnovení Komitétu 1866 před 25 lety nebo články o pomnících v Drážďanech či na Náchodsku.

PODPORA ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU

Pro žáky základní školy v České Skalici připravil T. Vondryška vycházku po bojišti z roku 1866, při níž byli seznámeni s válečnou historií města a památkami nacházejícími se v jeho okolí.

Pro zahraniční zájemce o vojenskou historii (skupinové zájezdy převážně z Německa) zajistil V. Grof komentované prohlídky trutnovského a hradeckého bojiště a Josefovské pevnosti.

Na bojišti u Tovačova se 11. července 2015 uskutečnila již tradiční vycházka, při níž byli návštěvníci provedeni po místech, kde 15. července 1866 došlo ke krvavým bojům a byli seznámeni s událostmi léta roku 1866 v této části Hané.

Ve druhé polovině roku 2015 byly J. Synkem a J. Jemelkou vytvořeny pro statutární město Přerov kompletní podklady pro novou naučnou stezku „*Po stopách války roku 1866 na Přerovsku*“, která bude otevřena v květnu 2016.

SPOLKOVÁ ČINNOST KOMITÉTU 1866

V roce 2015 se konalo celkem šest zasedání předsednictva, která se uskutečnila v termínech 10. ledna (MVČ), 14. února (MVČ), 11. dubna (MVČ), 30. května (Josefov), 12. září (Josefov), 28. listopadu (Másløjedy). 28. března 2015 se v Hradci

Pietní akt u hrobu Františka Waldeka 31. 10. 2015

Králové konala 37. valná hromada, na níž bylo zvoleno nové předsednictvo Komitétu 1866, v jehož čele stanul jako nový předseda Miroslav Suchý. Podzimní valná hromada se konala v sobotu 31. října 2015 v restauraci U Zadrobílků v Pouchově a její součástí se stala vzpomínka na padlé vojáky pohřbené na vojenském hřbitově, ale především pietní akt u hrobu bývalého předsedy královéhradeckého komitétu Františka Waldeka, kterého se zúčastnili i jeho potomci.

SPOLUPRÁCE S ÚŘADY STÁTNÍ SPRÁVY A SAMOSPRÁVY

Spolupráce s úřady pokračuje až na drobné výjimky v dělné atmosféře, což dokumentují zprávy jednotlivých technických referentů. Většina místních samospráv je vstřícná ke spolupráci při údržbě a obnově památek ležících na jejich katastrálních územích. Pro mnoho samospráv není problém přispět dle finančních možností svého rozpočtu na opravy pomníků, jsou-li pečlivě připraveny a odpovídajícím způsobem prezentovány. Města a obce také oceňují spolupráci na úrovni technických referentů Komitétu 1866 při přípravě žádostí o dotace z různých grantových programů. Komitét zde poskytuje podklady k žádostem o grant, zajišťuje odborné posouzení stavu předmětných památek a v mnoha případech garantuje vlastní realizaci.

GRANTOVÁ A DOTAČNÍ POLITIKA KOMITÉTU 1866

Rok 2015 byl rokem příprav 150. výročí prusko-rakouské války roku 1866 a tomu odpovídala i zvýšená aktivita Komitétu 1866 v oblasti grantové a dotační politiky. Komitét 1866 získal nejenom dotaci ve výši 13.000 Kč od Královéhradeckého kraje na vydávání časopisu *Bellum 1866*, ale také dva příspěvky od Magistrátu města Hradce Králové na vydání dvou publikací. Tou první je kniha s pracovním názvem *Jezdecká srážka u Střezetic 3. 7. 1866, historie a současnost* (75 tis. Kč) a druhou potom publikace pro starší děti, pracovní nazvaná *Tam u Králového Hradce* (25 tis. Kč). Obě publikace budou vydány na jaře 2016.

Také v roce 2015 byla zajišťována udržitelnost celkem čtyř projektů realizovaných z prostředků evropských fondů v období 2008-2011. Největším z nich, co do rozsahu finančního i obsahového, byl projekt *Historické rekonstrukce – společný turistický produkt v česko-polském pohraničí*. V rámci jeho udržitelnosti byly realizovány tři kulturní akce – *Pochod historických jednotek ze Sendražic na Chlum* dne 3. 7. 2015, akce ke 149. výročí bitvy na Chlumu 4. 7. 2015 a interaktivní výuka pro žáky 7. – 9. tříd základních škol v Náchodě dne 17. 4. 2015. Všech těchto akcí se zúčastnili členové historických jednotek v uniformách pořízených v rámci projektu. Členové historických jednotek se také účastnili akcí našich partnerů z tohoto projektu v Klodzku (7. – 8. 8. 2015) a Kozle (19. 9. 2015). V roce 2015 byla vydána dvě čísla periodika *Bellum 1866*, roč. 2015 č. 1 a 2. Pokračovalo se na zpracování generálního soupisu válečných hrobů a pomníků z války roku 1866 v Královéhradeckém kraji – využití

zaměřování památek systémem GPS realizovaným v rámci projektu. Tiskové výstupy z projektu byly využívány na propagaci projektu na kulturních akcích, setkáních a pracovních seminářích, zejména přípravného výboru 150. výročí bitvy u Hradce Králové.

Dalšími projekty, kterých se pětiletá udržitelnost v roce 2015 týkala, jsou Záchrana památek historického významu na Královéhradecku, kde proběhla údržba čtyř památek v lese Svíb, dále projekt Kladské pomezí v zrcadle dějin, v rámci kterého se uskutečnila akce dne 1. 5. 2015 v polském skanzenu Pstrazna a projekt Oživení historických památek v česko-polském pohraničí, kde probíhala údržba vojenského hřbitova z roku 1866 v České Skalici.

Na opravy a restaurování pomníků přispěla v roce 2015 jednotlivá města a obce celkovou částkou mírně převyšující 275.000 Kč. Konkrétně se jednalo o města Náchod (112.000 Kč), Českou Skalici (26.460 Kč), Ralsko (26.125 Kč), Dvůr Králové nad Labem (15.000 Kč) a obce Provodov-Šonov (50.000 Kč) a Dlouhý Most (48.400 Kč). Výše zmíněnou kulturní akci Pochod historických jednotek bojištěm u Hradce Králové podpořily obce Sendražice (15.000 Kč) a Hoříněves (10.000 Kč). Od města Jičína získal Komitét 1866 dotaci ve výši 10.000 Kč na údržbu naučné stezky Bitva u Jičína 29. června 1866.

Kříž ev. č. 52 u Mužského před a po opravě (J. Náhlavský srpen a listopad 2015)

ZPRÁVA O HOSPODAŘENÍ ZA ROK 2015

Hospodaření Komitétu 1866 v roce 2015 stručně a přehledně shrnují níže otištěné tabulky. Tato prostá čísla však pochopitelně zasluhují jistý komentář. Na prvním místě je nepochybně nutné zmínit, že oproti předpokladu se konečné spolkové hospodaření pohybuje v kladných číslech. Rozpočet počítal se schodkem ve výši 86.000 Kč, nakonec jsme však dosáhli zisku 180.000 Kč. I kdybychom z této sumy odečetli dotaci na publikační činnost v roce 2016, kterou jsme obdrželi na sklonku loňského roku, a jednu neuhrazenou fakturu (bude proplacena po opravě nedostatků na restaurovaných pomnících), spolkové příjmy by se zhruba rovnaly výdajům. Příčin lepšího výsledku je hned několik, na prvním místě musíme zmínit prodej našich publikací, díky němuž jsme získali více jak 75.000 Kč. Další příjmy byly vytvořeny zejména tvůrčí prací našich členů při přípravě naučné stezky „Po stopách války roku 1866 na Přerovsku“ či reedici publikace Bohumíra Tuhého a Jiřího Šramara „Armády Rakouska, Saska a Pruska ve válce 1866“. Dále byly částečně sníženy výdaje na kulturní akce (zejména na Centrální akci) a pozitivní bilanci rovněž podpořily některé dary.

Základní přehled o hospodaření

Účet	Počáteční stav (1. 1. 2015)	Konečný stav (31. 12. 2015)
Pokladna	10.572,00 Kč	30.767,00 Kč
Běžný účet 175240807	359.197,01 Kč	639.361,17 Kč
Účet Pomník Střezetice 176789244	154.265,65 Kč	33.537,03 Kč
Běžný účet HR 211472198	552,05 Kč	392,25 Kč
Celková suma v Kč	524.586,71 Kč	704.057,45 Kč
Devizový účet 228767881	101,45 EUR	60,80 EUR

Hospodaření podle středisek a akcí

	Středisko	Příjmy	Výdaje	Bilance
1	Památky	320.986,50 Kč	285.153,00 Kč	35.833,50 Kč
2	Publikace	231.056,00 Kč	78.917,50 Kč	152.138,50 Kč
3	Kulturní akce	42.100,00 Kč	86.008,00 Kč	-43.908,00 Kč
4	Spolek	264.605,74 Kč	224.380,00 Kč	40.225,74 Kč
5	Výstavy, naučné stezky	37.950,00 Kč	41.769,00 Kč	-3.819,00 Kč
	Celkem	896.698,24 Kč	716.227,50 Kč	180.470,74 Kč

VÝVOJ ČLENSKÉ ZÁKLADNY V LETECH 2005 – 2015

V roce 2015 byl početní stav členské základny stejný jako v předcházejícím roce, nedošlo ani k odchodu, ani k přijetí žádného člena. Vývoj členské základny v letech 2005-2015 je zpracován v následující tabulce.

Stav k datu	Řádný člen			Čestný člen			Zasloužilý člen		
	celkem	z toho žen	z toho PO*	celkem	z toho žen	z toho PO	celkem	z toho žen	z toho PO
31. 12. 2005	122	9	1	6	0		20	1	12
31. 12. 2006	128	13	1	7	0		32	1	21
31. 12. 2007	126	15	1	6	0		32	1	21
31. 12. 2008	122	14	2	6	0		32	1	21
31. 12. 2009	111	10	2	6	0		32	1	21
31. 12. 2010	115	11	2	6	0		31	0	21
31. 12. 2011	108	11	1	5	0		31	0	21
31. 12. 2012	104	10	1	4	0		31	0	21
31. 12. 2013	99	10	1	4	0		31	0	21
31. 12. 2014	99	9	1	4	0		31	0	21
Stav k 31. 12. 2015	99	9	1	4	0		31	0	21

* právnická osoba

Opravený pomník 40. pěšího pluku u Hoříněvsi (J. Synek, září 2015)